

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Кафедра	Графіка	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	8

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Семестр 6 / 2024-2025 н. р. 14 квітня – 3 травня 2024 року

Викладач Яхін Ільдан Ізмаїлович
E-mail Yakhin46@ukr.net
Заняття Згідно графіку навчального процесу

Консультації За узгодженням з викладачем

Адреса 61002, Харків, вул. Мистецтв, 8, корпус 1
Телефон 0663420640

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Переддипломна практика студентів 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відбуваються згідно графіку навчального процесу на конкретних об'єктах та організаціях м. Харкова, визначених наказом ректора. Офіційними каналами комунікації з керівником практики є Telegram, Google Meet, Zoom. У разі необхідності додаткової консультації, зібрані матеріали за темами дипломних робіт студентів, можуть бути надіслані на пошту керівника переддипломної практики.

ПЕРЕДУМОВИ ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Передумовою для успішного виконання практичних завдань «Переддипломної практики» є певний обсяг знань і умінь з фахових дисциплін таких як: «Рисунок», «Композиція книги», «Композиція плакату», «Композиція станкової графіки».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Методичні рекомендації:

1. Шевченко В. Я. Методичні рекомендації по виконанню дипломних робіт студентів ОПП «Графіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. – Х.: ХДАДМ, 2024.

2. Іващенко О.В. Методичні рекомендації по виконанню дипломних робіт студентів ОПП «Графіка» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. – Х.: ХДАДМ, 2021.
3. Наочні матеріали з методичного фонду кафедри.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Для опанування дисципліною необхідно мати наступні матеріали та інструменти: графічні матеріали та інструменти на вільний вибір студента для розробки ескізів (папір, картон, графітні та кольорові олівці, пензлі, перо, м'які матеріали (вугілля, соус, сепія, сангіна, пастель), акварель, гуаш, туш та інше), ручка та папір для нотаток. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет) з можливістю виходу до мережі Інтернет.

Мета «Переддипломної практики» полягає у набутті студентом знань, умінь і навичок для здійснення збору інформації та підготовчого матеріалу для виконання дипломної роботи. У процесі практичної підготовки студенти знайомляться з сучасними методами збору і систематизації інформації та підготовчого матеріалу для дипломних робіт, визначають мету та завдання дипломної роботи, обґрунтовують вибір теми в авторській концепції, опановують образотворчі засоби побудови художнього образу та вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних робіт.

Головною задачею Переддипломної практики є отримання студентами практичних навичок роботи з аналоговим візуальним матеріалом, розвиток аналітичного мислення та здібностей щодо систематизації матеріалу та подальшого використання результатів дослідження у розробці власної концепції творчої роботи та її практичної реалізації в межах теми дипломного проекту.

Основними завданнями переддипломної практики є подальше опрацювання теми дипломного твору: визначення мети та обсягу дипломної роботи, теоретичне обґрунтування авторської концепції та пошук оптимального композиційного та графічного рішення. Практична підготовка бакалавра є невід'ємною складовою художньої освіти, та надійним підґрунтям до самостійної творчої діяльності у видавничій галузі, соціальній рекламі та мистецькій сфері.

Проходження переддипломної практики спрямований на формування програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності(СК)

СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметнопросторового та візуального середовища.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 7. Здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.

СК 8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 10. Здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень;

аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження).

ПРН 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН 12. Враховувати психологічні особливості у процесі навчання, спілкування та професійної діяльності.

В результаті проходження переддипломної практики студент повинен

знати:

- методи для роботи над дипломним проектом;
- методи збору та систематизації інформації;
- методи розробки авторської концепції художнього твору;
- методи практичної реалізації творчого задуму;
- структуру дипломної роботи та принципи її побудови

уміти:

- збирати, аналізувати та систематизувати вербальну та невербальну інформацію за темою;
- проводити аналіз візуального аналогового матеріалу;
- теоретично обґрунтовувати авторську концепцію;
- визначати мету та завдання дипломної роботи;
- визначати оптимальне композиційне та графічне рішення для реалізації творчого задуму.

мати навички:

- малювання з натури для збору підготовчого матеріалу для композиції;
- творчого підходу в розробці ескізів та оригіналів;
- визначення мети і завдання концепції художнього твору ;
- використання методів організації роботи над дипломним проектом;
- корекції щодо вдосконалення художнього твору на основі аналізу роботи;
- праці з комп'ютером та необхідним програмним забезпеченням.

ОПИС І СТРУКТУРА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Навчальним планом на педагогічну практику передбачено у 8 семестрі 3 кредити ECTS (90 годин). «Переддипломна практика» містить 2 теми та 6 завдань, пов'язаних між собою змістовими складовими.

Тема 1. Розробка авторської концепції дипломної роботи (теоретична складова)

Завдання 1. Остаточне визначення теми кваліфікаційної роботи.

Завдання 2. Аналіз аналогів за темою.

Завдання 3. Збір інформації та необхідних матеріалів за визначеною темою.

Завдання 4. Розробка авторської концепції рішення теми.

Тема 2. Ескізне рішення дипломної роботи та пошук графічної мови (практична складова)

Завдання 1. Розробка ескізів композиційного рішення теми.

Завдання 2. Визначення оптимального графічного рішення дипломного твору.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми і зміст навчально-методичного матеріалу розкриваються у процесі проведення практики. Практична підготовка здобувачів здійснюються шляхом виконання практичних завдань за темою кваліфікаційної роботи.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів процесу роботи та виконаних завдань. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі звіту та диференційного заліку.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ 2 семестр

	№ теми, завдання	Форма звітності	Макс. кількість рейтингових балів
T1	Тема1.Завдання 1	<i>Поточні перегляди</i>	0-20
	Тема1. Завдання 2	<i>Поточні перегляди</i>	0-10
	Тема1. Завдання 3	<i>Поточні перегляди</i>	0-10
	Тема 1. Завдання 4	<i>Поточні перегляди</i>	0-10
T2	Тема2.Завдання 1	<i>Виконання ескізів. Поточні перегляди</i>	0-30
	Тема2.Завдання 2	<i>Виконання ескізів. Поточні перегляди</i>	0-20
РАЗОМ		Звіт з переддипломної практики	0-100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за шкалою ХДАДМ	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	
64–74	D	задовільно
60–63	E	
35–59	EX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	E	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінки знань та умінь студентів

з «Переддипломної практики»

90–100 балів («відмінно» за національною шкалою, **A** — за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, творчо підійшов до виконання завдань, логічно побудував і професійно виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами, крім того, брав участь та переміг (посів **1–3 місце**) у міжнародних або усеукраїнських конкурсах та акціях, студентських олімпіадах чи наукових конференціях з мистецтва або дизайну.

82–89 балів («добре» за національною шкалою, **B** — за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал практичного курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.

75–81 балів («добре» за національною шкалою, **C** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал практичного курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.

64–74 балів («задовільно» за національною шкалою, **D** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана

робота мала значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу тощо).

60–63 балів («задовільно» за національною шкалою, **E** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).

35–59 балів («незадовільно» за національною шкалою, **FX** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами практики, тобто не опанував більшість тем практичного курсу, пропускав заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань свідчать незадовільні підсумки поточного перегляду. У цьому випадку для одержання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань відповідно програми курсу і повторна перездача.

1–34 балів («незадовільно» за національною шкалою, **F** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів курсу, не виконав програми практики і, відповідно, не впорався з поточними перевітками та не звітував про виконання завдань. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На проведення «Переддипломної практики» розповсюджуються загальноприйняті норми і правила поведінки Вищої школи. Під час практики не допускаються дії, які порушують порядок і заважають творчому процесу. Це стосується практичної підготовки здобувачів освіти як на реальних об'єктах і в лабораторіях Академії так і під час дистанційної комунікації з керівником практики на платформах Telegram та Google Meet. На платформі Telegram розміщуються ескізи практичних завдань студентів з подальшим обговоренням в Google Meet. Вітається власна думка за темою завдання, креативність студента, аргументоване відстоювання позиції та толерантне відношення до колег.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Не з'являйтесь на практику без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтвержені).

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у розробці авторської концепції, виконанні ескізів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено плагіат, то робота скасовується та переробляється. *Дипломна робота не повинна містити академічного плагіату, списування та фальсифікації.*

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

РОЗКЛАД ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

№ тижня	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
1	1	Вступна бесіда до Теми 1.	Тема 1. Розробка авторської концепції дипломної роботи (теоретична складова)	2		Методика підготовки до створення дипломної роботи. Вивчення структури дипломної роботи. (на прикладах з метод фонду кафедри).
		практичні	Завдання 1.1. Остаточне визначення теми кваліфікаційної роботи.	13	Контроль керівника практики	Спрямованість теми має відповідати специфіці навчально-творчих майстерень: - майстерня книги: створення серії ілюстрацій або комплексне оформлення книги; - майстерня плакату: створення триптиху плакатів; - майстерня станкової графіки: створення графічного триптиху.
		практичні	Завдання 1.2. Аналіз аналогів за темою дипломної роботи.	15	Контроль керівника практики	Аналіз робіт професійних художників та здобувачів вищої художньої освіти. (бібліотеки, галереї, інтернет ресурси, методичний фонд кафедри).
2		практичні	Завдання 1.3. Збір інформації та необхідних матеріалів за визначеною темою.	15	Контроль керівника практики	Рисунки, етюди, фотографії, відео, архівні матеріали, інтерв'ю, свідчення учасників тих чи інших подій.

		практичні	Завдання 1.4. Розробка авторської концепції рішення теми.	15	Контроль керівника практики	Аналіз якісних та кількісних параметрів майбутньої дипломної роботи.
3	2	Вступна бесіда до Теми 2.	Тема 2. Ескізне рішення дипломної роботи та пошук графічної мови (практична складова)	2		Матеріали та інструменти: папір, картон, графітні та кольорові олівці, пензлі, перо, м'які матеріали (вугілля, соус, сепія, сангіна, пастель), акварель, гуаш, туш та інше), ручка та папір для нотаток. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет) з можливістю виходу до мережі Інтернет.
	2	практичні	Завдання 2.1. Розробка ескізів композиційного рішення теми.	15	Контроль керівника практики	Матеріали та інструменти: без обмежень.
		практичні	Завдання 2.2. Визначення оптимального графічного рішення дипломного твору.	13	Контроль керівника практики	Матеріали та інструменти: без обмежень.
3	1,2		Звіт про проходження переддипломної практики		Затвердження кафедрою теми дипломної роботи	До звіту студенти подають наступні матеріали: 1. Роздруківка авторської концепції (А-4, шрифт Times New Roman, 14 кегль). 2. Збір аналогів за темою дипломної роботи (систематизація та аналіз). 3. Розробка ескізного рішення, візуалізація авторської концепції. 4. Варіанти пошуку графічної мови для обраного композиційного рішення.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують на кафедрі про виконання програми практики і подають оформлені вказані вище звітні матеріали (роботи) керівнику. Загальна форма звітності – кафедральний перегляд. На перегляд студенти надають наступні звітні матеріали:

Теоретична частина практики

1. Авторська концепція за обраною темою (3 сторінки А-4, шрифт Times New Roman, 14 кегль)
2. Аналоги за темою дипломної роботи, їх систематизація та аналіз (роздруковані та підписані у кількості не менше 20 варіантів)

Практична частина практики

3. Розробка ескізного рішення, візуалізація авторської концепції (виконані у графічних матеріалах на вибір студента)
4. Варіанти пошуку графічної мови для обраного композиційного рішення (зарисовки, нариси за темою, варіанти різних графічних рішень)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безклубенко С. Д. Всезагальна теорія та історія мистецтва. Київ : [б.в.], 2003. 261 с
2. Векленко О., Северіна О. Каталог-альбом «4-й Блок7» / VII Міжнародна триєнале екологічного плакату / 26.04 – 3.05.2009. Харків. Україна

3. Векленко О. Альбом-каталог X Міжнародна триєнале плакату екологічного спрямування «4-й Блок». Харків. Україна. 20.04–20.05.2018
4. Жукова Н. А. Книжкова ілюстрація як візуальна інтерпретація тексту / Н. А. Жукова / Феномен культури постглобалізму : зб. мат. II Міжнар. наук.-практ. конф.: у 2 ч. / Маріуп. держ. ун-т ; гол. ред. Ю. С. Сабадаш – Маріуполь : МДУ, 2021. Ч. I. С. 70-76.
5. Касіян В. І. Мистецтво графіки / В. І. Касіян. – К.: Держвидав, 1960
6. Ківшар Т. Український книжковий рух як історичне явище (1917-1923 рр.): монографія, в. Логос, 1996. 344с.
7. Люзняк М. М. Українська науково-популярна книга початку ХХ ст. як соціокультурний феномен / М. М. Люзняк // Культура України. 2013. Вип. 40. С. 141-150.
8. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / М. Мак-Люен ; пер. з англ. А. А. Галушки, В. І. Постнікова. К. : Ніка-Центр, 2015. 388 с.
9. Маркова В. Книга в соціально-комунікативному просторі: минуле, сучасне, майбутнє : монографія / В. Маркова. Х. : ХДАК, 2010. 252 с
10. Мащенко І. Г. Енциклопедія електронних мас-медіа: слов.-госарій термінів і виразів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. Г. Мащенко ; Київ. міжнар. ун-т. — К. : [б. в.], 2007. — 417 с.
11. Миколаєнко Н. М. Дитячі освітні видання: історія та класифікація : навч. посіб. / Надія Миколаївна Миколаєнко. Житомир : Видавець О.О. Євенок, 2018. 84 с
12. Огієнко І. І. Історія українського друкарства / І. І. Огієнко. – К. : Либідь, 1994. – 448 с.
13. Рудер Э. Типографика : руководство по оформлению / Эмиль Рудер; [пер. с нем., послесловие и комент. М. Жукова], 1982. – 286 с.
14. Шевченко В. Я. Композиція плаката: Навч. посібн. / Володимир Якович Шевченко. – Х.: Колорит, 2007. – 133 с.
15. Фаворский В. А. Об искусстве, о книге, о гравюре : монография, 1986. 240 с.
16. Енциклопедія сучасного плакатного мистецтва екологічного спрямування «4-й Блок». – Харків: Константа, 2006. – 180 с.: іл. / VI Міжнародна триєнале екологічного плакату

Електронні ресурси:

1. ст.42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm
2. Національне мистецтво й завдання мистецтва в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: https://www.vocnt.org.ua/statti/mystetstvo_shyrotski
3. Короткий історичний огляд розвитку графіки: історія розвитку книжкової ілюстрації. Файловий архів студентів. URL : <https://studfile.net/preview/3963151/page:4/>

4. Мельник О. Я. Історичні передумови формування художньо-образної системи української книжкової графіки початку ХХ століття. *Парадигма пізнання: гуманітарні питання*. №5 (16). 2016. URL: <http://oaji.net/articles/2016/1739-1470214495.pdf>
5. Візуалізація або текст? Засоби сприйняття інформації [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <https://kibit.edu.ua/vizualizaciya-ilitekst/>
6. Як ілюстратору працювати із темою війни [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: <https://skvot.io/uk/amp/blog/illustration-wartheme>
4. Візуальний контент інтернет-ЗМІ: термінологічні засади дослідження [Електронний ресурс] — Режим доступу до ресурсу: https://www.libr.dp.ua/text/vkr_2012_6_7.pdf
5. Що таке моушн-дизайн: графіка, анімація, тренди [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://vokigames.com/ua/shho-take-moushndyzajn-grafika-animacziya-trendy/>
8. Мистецтво під час війни [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://matrix-info.com/mystetstvo-pid-chas-vijny/>
10. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=13244
11. Ілюстрація як вид графіки. URL: https://studbooks.net/1027961/kulturologiya/illyustratsiya_grafiki
13. Книжкова ілюстрація як вид графічного мистецтва [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/354204588_Knizkova_ilustracia_ak_vid_graficnogo_mistectva
14. Вплив розвитку графічних технік на мистецтво в Україні [Електронний ресурс] Режим доступу до ресурсу: <https://core.ac.uk/download/229566749.pdf>
15. Короткий курс лекцій з дисципліни «Естетика». Синтез мистецтв [Електронний ресурс] Режим доступу: https://studme.com.ua/193904035002/etika_i_estetika/sintez_iskusstv.htm, вільний. – Загол. з екрану. – Мова укр.
16. Сапко М. О. Колаж в образотворчому мистецтві ХХ століття [Електронний ресурс] – Режим доступу:

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/14296/Sapko_Kolazh_v_obrazotvorcho_mu_mystetstvi.pdf?sequence=1&isAllowed=, у вільний.– Загол. з екрану. – Мова укр.

17. Бусько А. «Ілюстрування дитячих книг в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/39-dev-yata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya/128-ilyustruvannya-dityachikh-knig-v-ukrajini>, вільний.– Загол. з екрану. – Мова укр.